

IULIAN BOLDEA, CORNEL SIGMIREAN (COORD.).
CONFESIUNE, CULTURĂ, NAȚIUNE. PERSPECTIVĂ ISTORICĂ.
Cluj-Napoca: Argonaut Publishing, 2018. 216 p.

Volumul de față, coordonat de Iulian Boldea și Cornel Sigmirean, două cadre didactice și cercetători cu experiență și prestigiu în domeniul filologie, respectiv istorie, în cadrul Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș, își propune să aducă în fața cititorului o abordare axată pe trei coordonate, după cum, de altfel, reiese și din titlu: *confesiune-cultură-națiune*. Este de remarcat faptul că acest demers științific al coordonatorilor vine în contextul Centenarului Marii Uniri și evidențiază prin intermediul a 13 articole „geneza națiunii moderne la români, nașterea proiectului național și crearea statului național, dar mai ales evoluția națiunii în sec. XX, în contextul ideologizării excesive a discursului național și nașterea naționalismelor în „secolul extremelor”, care au generat cele două războaie mondiale și dominația statelor totalitare” (p. 6). Desigur, din aceste studii reiese că rolul confesiunii și al culturii a fost determinant în formarea națiunii, dar și în modelarea unei conștiințe naționale, precum și în dezvoltarea unei elite, profund implicate în dezvoltarea istorică, economică, socială și culturală a unor state, care au fost afectate de „mersul tragic al istoriei”.

Un prim studiu al volumului este semnat de Narcis Martiniuc, autorul urmărind discursul identitar în istoriografia greco-catolică pe direcția confesională și națională, plecând de la teologii unirii în sec. al XVIII-lea și până la corifeii Școlii Ardelene. Edificator este modul în care înțelege Martiniuc identitatea la români dintr-o viziune teologică greco-catolică: „Înțelegem aici prin «identitate» o anumită conștiință – de doza și calități diferite, fluctuante – apărută și dezvoltată incipient pe la mijlocul secolului al XVIII-lea în mediul intelectual al teologilor greco-catolici și care pune accent pe o conștiință de sine de natură istorică (și cu anumite nuanțe sociale, într-o fază incipientă la primii teologi) – așadar o istoricitate raportată la originile mitizate ale românilor” (p. 14).

Pe de altă parte, într-o succintă analiză, Mihaela Grancea observă cu finețe imaginea Constantinopolului (Țaringrad) reflectat în baladele românești, cu nuanțe ce țin și de geografia simbolică. Apariția Țaringradului „în baladele populare românești este o adevărată cheie pentru înțelegerea procesului de transfigurare a actualului, a faptului istoric în construcția mentală tipică a imaginilor populare” (p. 43).

Iulian Boldea creionează raportul dintre roman-

tism și istoria națională, sau mai bine spus maniera în care s-a construit un discurs național, uneori mitizat, având la bază poeziile lui Mihai Eminescu precum: *Codru și salon. Codrul și salonul, Epigonii sau Memento Mori*. Profesorul Boldea radiografiază în alt studiu „Construcția națiunii în literatură. De la modelul cultural din 1848 la modelul junimist”. Importantă este analiza conceptuală pe care o face autorul unor termeni ca: *națiunie politică, națiune culturală* sau *etnonațiune* și cum acestea pot fi pliabile contextului cultural și istoric românesc.

Aportul unor personalități politice în formarea statului român este adus de istoricul Gheorghe Cojocar, care relevă rolul politic pe care l-a avut Alexandru Marghiloman în unirea Basarabiei cu România. Memoriile lui Marghiloman, utilizate de istoricul din Republica Moldova ca sursă importantă, reliefează dorința pe care o avea omul politic român în realizarea Marii Uniri: „Trebuie ca România să ia Basarabia. Protestul Ucrainei nu e o piedică; ea n-are drept să spună nimic”¹.

După cum bine punctează cercetătoarea Maria Costea, în realizarea Marii Uniri o contribuție importantă au avut-o și societățile culturale românești, cum ar fi „Societatea pentru cultură și literatură română în Bucovina” cu sediul la Cernăuți, care prin intermediul unor elite marcante precum Alecu Hurmuzachi, Aron Pumnul sau Ion Nistor, au amplificat promovarea culturii naționale și au susținut puternic identitatea națională a românilor. În acest sens, „Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina” (1862–1944) a fost, alături de biserică și școală, o instituție de mare prestigiu, care a adus o contribuție decisivă la dezvoltarea culturii naționale, a spiritului civic românesc, a conștiinței, identității și chiar mișcării politice naționale, care a contribuit la Unirea Bucovinei cu România în 1918”².

O contextualizare riguroasă a Unirii Bucovinei cu Regatul României o realizează Constantin Ungureanu, care observă principalele momente ale acestui eveniment istoric, autorul prezentând aspecte ca: Bucovina în Primul Război Mondial, activitatea deputaților bucovineni în Parlamentul de la Viena, constituirea Consiliului Național Român din Cernăuți, situația din Bucovina la începutul lunii noiembrie 1918, activitatea Consiliului Național Român, Congresul General al Bucovinei (28 noiembrie 1918).

Despre Unirea Transilvaniei cu România, Cornel

Sigmirean face un periplu amplu cu argumente istorice puternice referitor la ideea federalizării Imperiului Austro-Ungar și la dorința cât mai multor lideri politici transilvăneni – Iuliu Maniu, Al. Vaida Voevod, Vasile Goldiș sau Aurel C. Popovici – de a accepta această federalizare în speranța obținerii autonomiei naționale³. Marea Unire nu putea fi realizată fără determinarea și spiritul național al elitei române transilvănene: „Elita politică era mandatară unei stări de spirit și autoarea punerii în practică a unor principii care guvernau organizarea păcii după Primul Război Mondial” (p. 138).

Cercetătoarea Maria Tătar-Dan, examinează spațiul multiconfesional transilvănean printr-un studiu de caz: Reghinul și însemnătatea pe care a avut-o biserica și școala în propagarea ideilor naționale atât în preajma Marii Uniri, cât și în perioada interbelică. Pentru Reghin: „Biserica și școala au rămas, timp de aproape patru decenii, singurele instituții de care românii din târgul săsesc, ca de altfel majoritatea românilor din Transilvania, dispuneau” (p. 146).

„Tradiționalismul religios” din România în perioada interbelică este tratat de Ionuț Biliuță, care aduce în discuție ideile unor intelectuali precum Nichifor Crainic, Nae Ionescu sau Aurel C. Popovici, personalități care au influențat politica românească. Nu doar spațiul politic a fost marcat de elite, ci și religia și cultura, care au fost elemente de bază în ranforsarea identității naționale la români.

În operele filosofice ale Lucian Blaga, un corifeu al elitei culturale românești, transmit, după cum bine sesizează Eugeniu Nistor, un intens sentiment de identitate națională și confesională. Raportul cultură și religie, după cum observă autorul, este de asemenea fundamental în modul de gândire al lui Blaga, reprezentă fundamentul de construcție identitară a unei națiuni.

Legătura dintre comunism și biserica ortodoxă română, precum și implicarea acesteia în propaganda statului în anii '50-'60 este o expunere extinsă scrisă de Corina Hațegan, aceasta subliniind motivele supunerii bisericii față de regimul comunist, dar enunțând și părțile comune dintre acestea: „Perioada anilor '50-'60 este marcată, din punct de vedere al temelor comune discursului regimului politic și al discursului Bisericii Ortodoxe Române, de lupta pentru pace, dezarmare, stoparea experimentelor nucleare, colaborare și prietenie între popoare” (p. 187).

Un ultim articol al volumului este cel al Ancăi Șincan, o cercetare istorică interesantă și bine documentată, care demonstrează, pe baza corespondenței din dosarul informativ aflat în Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, felul în care a fost urmărit episcopul greco-catolic Ioan Ploscaru de către organele Securității.

În concluzie, volumul *Confesiune, Cultură, Națiune. Perspectivă istorică*, prin structura sa unitară, având la sfârșit și o listă de rezumate în limba engleză, precum și prin conținutul științific laborios, este adresat cu precădere istoricilor sau pasionaților de istorie, dar și altor categorii de cititori.

Note

¹ Marghiloman A. Note politice. Vol. III. București: Editura Machiavelli, 1995, p. 103.

² Costea M. Impactul politicului asupra „Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina” în perioada interbelică. În: Țara Fagilor. Cernăuți-Târgu-Mureș, 1999, p. 51-54.

³ Kann R. A history of the Habsburg Empire, 1526-1918. UCP, 1984, p. 460.

Dr. hab. Dumitru-Cătălin ROGOJANU